

УДК 37(477)

ІДЕЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Г. В. ІСТОМІНА (1841-1886)**Тонконог І.В.**

Київський національний торговельно-економічний університет

Стаття присвячена історико-педагогічному висвітленню сутності та змісту професійної підготовки вчителя в спадщині вітчизняного педагога Полтавщини Г.В. Істоміна. Подано структуру процесу підготовки майбутнього вчителя, яка, за Г.В. Істоміним, повинна включати такі компоненти: загальна підготовка; спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична); особистісна самопідготовка. Головним у професійній підготовці педагога, на думку мислителя, вважалась здатність до професійного та особистісного саморозвитку, його готовність до забезпечення розвитку індивідуальних можливостей учнів. Автор доводить, що Г.В. Істомін у вивченні мови, як і К.Д. Ушинський, вбачав великі можливості розумового розвитку вчителя та учнів, рекомендував розвивати навички самостійності, творчого ставлення до справи, обстоював необхідність застосування евристичної методики. Актуальними автор вважає ідеї вченого щодо раціональної організації зразкової школи, чіткої структури педагогічної практики майбутніх вчителів.

Ключові слова: вчитель, професійна підготовка, педагогічна діяльність, педагогічна практика.

Постановка проблеми Парадигма сучасної освіти, орієнтована на вияв індивідуальності суб'єктів педагогічної взаємодії, вимагає від особистості педагога ґрунтовної теоретичної підготовки, соціальної зрілості, розвитку його творчого потенціалу. Основні освітні документи («Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки») визначають основним завданням педагогічної освіти вдосконалення змісту освіти й організацію навчально-виховного процесу з метою професійної підготовки педагога як системи вдосконалення педагогічних компетентностей та творчої спроможності вчителя як суб'єкта педагогічної дії.

Проте, як показує практика, навчальний процес підготовки вчителів в системі вищої педагогічної освіти створює вузький спектр для самореалізації творчої індивідуальності особистості вчителя. Перевантаження студентів обсягом навчального матеріалу, недостатній розвиток у них навичок самостійної творчої діяльності, обмеження їх індивідуальної діяльності, зниження відповідальності за результати своєї праці, недооцінка ролі компетентнісного підходу призводить до несформованості необхідних компетенцій в учителів, психологічної невідповідності до педагогічної діяльності.

Потреба суспільства та школи в педагогах зі сформованими на творчому рівні професійними компетенціями перебуває в суперечності з усталеною масово-репродуктивною системою підготовки вчителя. Зокрема, в професійній педагогічній освіті виявляються такі протиріччя:

- між динамічністю соціальних, економічних і технологічних перетворень в суспільстві та інертністю системи професійної освіти, що не встигає своєчасно й адекватно реагувати на ці зміни переходом до ефективних парадигм навчання;

- між потребою суспільства в особистості, готової до праці в різних сферах виробництва і неготовністю освітньої системи її задовольнити через відсутність вчителів, що володіють професійною компетентністю і здатних формувати й розвивати в учнів відповідні компетенції;

- між соціальним замовленням на підготовку практично орієнтованих вчителів і неможливістю повноцінного його виконання в умовах стандартизованої спрямованої освітньої парадигми вищої професійної педагогічної школи;

- між готовністю сучасної професійної педагогічної школи до інноваційних змін, спрямованих на становлення і розвиток компетентності майбутнього вчителя, і відсутністю парадигмальної моделі оптимального функціонування системи вищої професійної педагогічної освіти;

- між сучасними можливостями професійної педагогічної освіти в розвитку необхідних компетенцій особистості студента і реальним переважанням традиційних форм організації їхньої підготовки.

У зв'язку з цим одним з актуальних завдань є розробка сучасної концепції цілісної підготовки вчителів, яка б поєднувалася з інноваційними процесами, що відбуваються у вищій та середній школах, яка була б створена з урахуванням історичного досвіду й теоретичних основ, які ґрунтуються на кращих ідеях учених, педагогів, громадських діячів, які працювали в різні історичні періоди розвитку нашої держави.

Ґрунтовне вивчення, об'єктивна оцінка й творче осмислення накопиченого освітянського досвіду ідей підготовки вчителів у другій половині XIX – початку XX ст., зокрема на Полтавщині, допоможе впровадженню кращих надбань школи в сучасну педагогічну теорію та практику, поглибленню розуміння концептуально-теоретичних підходів до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій
Аналіз історико-педагогічних джерел дозволяє стверджувати, що проблема діяльності навчальних закладів, персоналій Полтавщини, їх внеску в розвиток науки та освіти перебувала та продовжує перебувати в центрі уваги представників вітчизняної педагогічної думки.

Окремим аспектам досліджуваної проблеми присвячено розвідки Г.М. Білик [1], О.П. Єрмака [4], П.А. Кравченка [8], А.М. Москаленка, В.В. Швеця та інших. Фрагментарно здійснення професійної підготовки жінок у Полтавській губернії аналізували в своїх працях Т.О. Благова, В.М. Василенко, В.Н. Жук, Н.К. Кочерга, П.І. Мазанов, І.М. Петренко [10], Т.В. Тронько та інші дослідники.

Полтавщина з XVIII до XX століття дала багато видатних імен в різних галузях науки. Світовий освітній простір визнав і користується здобутками видатних педагогів, біографія і наукова діяльність яких безпосередньо та нерозривно пов'язана з Полтавщиною – Я.П. Козельський, М.В. Остроградський, В.А. Євтушевський, К.М. Щербина, М.М. Боголюбов, М.В. Гоголь, Г.Г. Ващенко, В.Г. Короленко, А.С. Макаренко, М.В. Остроградський, Ф.І. Симашко, В.О. Сухомлинський та інші.

З початку 60-х рр. XIX ст. розпочалося розгортання церковно-краєзнавчого руху на Полтавщині, важливим осередком розвитку церковно-краєзнавчих досліджень став часопис «Полтавские епархиальные ведомости». Особливе місце серед дослідників історичної науки на Полтавщині на зламі XIX – XX ст. належало І.Ф. Павловському, який був автором близько 150 робіт з історії краю, досліджував персоналії регіону [9].

Нами знайдено лише некролог В. Думитрашка про Г.В. Істоміна, викладача Полтавської учительської семінарії, з яким він пліч-о-пліч працював [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми
Проведений аналіз матеріалів показав, що на сьогодні відсутнє цілісне історико-педагогічне дослідження, предметом якого була б проблема висвітлення ідей підготовки вчителя у спадщині педагога Полтавщини Г.В. Істоміна.

Отже, об'єктивна потреба сучасної національної школи в удосконаленні професійної підготовки вчителя, а також необхідність відродження і втілення в практику кращих педагогічних ідей та здобутків, з одного боку, і відсутність дослідження, де б цілісно розглядалась ця проблема, з другого, зумовили вибір теми «Ідеї професійної підготовки вчителя у спадщині Г.В. Істоміна (1841-1886)».

Формулювання цілей статті
визначення вимог до вчителя, сутності, виділення складників професійної підготовки вчителя у творчій спадщині Г.В. Істоміна.

Виклад основного матеріалу дослідження
У центрі громадської просвітницької роботи Полтавщини пореформеної доби перебував Г.В. Істомін.

Григорій Васильович Істомін народився в сім'ї священика в селі Сергіївське Фатежського повіту Курської губернії. Після успішного закінчення Курського духовного училища, потім Курської семінарії, випускник вирішив продовжити навчання у Київській духовній академії, яку завершив у 1867 році зі ступенем магістра богослов'я. З 1867 року Г.В. Істомін працював викладачем педагогіки в Полтавській духовній семінарії, пізніше викладав там курс психології та «Філософські системи». Сучасники так згадували про нього в цей період життя: «Істомін, який викладав в семінарії педагогіку, науку в той час ще молоді, віддавав з усією енергією молодості своїй справі» [3, с. 786].

Вивчення архівних матеріалів дозволило зробити висновок про змістовність, інформаційну насиченість, інтегративний характер авторської програми курсу «Педагогіка» викладача Полтавської духовної семінарії Г.В. Істоміна, яка враховувала досягнення тогочасної педагогіки, спецметодик. Попри те, що програма була недостатньо проблемного змісту, все ж мала чітку структуру, логіку побудови, цілісність, оскільки спрямовувала кандидатів на посади вчителів на розуміння ролі й місця педагога в суспільстві, вимог до його професійної компетентності, окреслювала шляхи самовиховання та самоосвіти [2, арк.210-210 зв.].

Мислитель присвятив багато років життя педагогічній діяльності та реформуванню Полтавської Маріїнської жіночій гімназії, де викладав історію та педагогіку. Завдяки його ініціативі в закладі було відкрито 8-й педагогічний клас. Викладач активно керував педагогічною практикою вихованок гімназії. У цей період вчений також викладав педагогіку в Полтавському жіночому епархіальному училищі, словесність в Полтавському кадетському корпусі, латинську мову в чоловічій гімназії. За спогадами його колег, велику увагу викладач на практичних заняттях та під час педагогічної практики звертав на розвиток мовленнєвих вмінь майбутніх вчителюк – вихованок жіночого епархіального училища. «...Стараючись розвивати самостійність в своїх учнях» [3, с. 787], педагог неодноразово ставив питання на педагогічній раді про вдосконалення системи індивідуальної та самостійної роботи викладачів зі студентами, збільшення кількості письмових видів робіт зі словесності у вихованок жіночого епархіального училища та в учнів кадетського корпусу.

Прожив Г.В. Істомін недовге життя, проте залишив про себе пам'ять як про здібного, щирого та ерудованого педагога, який віддано служив своєму покликанню, віддавав своє серце та сили вихованню підростаючого покоління. Педагог користувався великим авторитетом серед колег та своїх учнів. Зокрема, сучасники згадували: «У тосунках з учнями Істомін не дозволяв собі ні фамільярності, ні різкості, а у випадку частих звертань до нього з якихось питань, нікому не відмовляв. Г.В. не любив фальші, тому досить часто висловлювався різко, прямоплінійно. Колеги відгукувалися про нього як про чесну, працьовиту та хорошу людину» [там само, с. 787].

Переконаливо засвідчило професійну компетентність та високу вимогливість до себе та інших Г.В. Істоміна той факт, що один з його учнів В. Добриловський, який працював після закінчення семінарії сільським учителем, створив посібник з методики навчання читання та письма, звернувся за рецензією до свого учителя, проте переглянувши рукопис, Г.В. Істомін, знайшов у ньому багато недоліків [там само, с. 786].

Від підготовки педагогічних працівників залежить їхній професіоналізм і якість професійної діяльності, а це не що інше як кінцевий результат формування і розвитку особистості молодого покоління, тому науковець висував багато вимог до підготовки педагогів. Аналіз наукового доробку Г.В. Істоміна, архівних матеріалів дозволив нам дійти висновку про те, що мислитель умовно поділив процес підготовки майбутнього вчителя на такі основні компоненти: загальна підготовка; спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична); особистісна підготовка (самовиховання особистості майбутнього педагога, його самовизначення). Істомін Григорій Васильович передбачав, що важливе місце в системі професійної підготовки кандидатів на учительські посади повинно належати дисциплінам педагогічного циклу та особливо фаховим методикам.

Важливого значення у особистісному становленні майбутнього педагога, на думку, Г.В. Істоміна, набуває власне загальнопедагогічна підготовка як складова усієї системи професійної підготовки. Основними напрямками підготовки майбутнього вчителя вчений вважав комплекс педагогічних, методичних проблем, які ставляться і розв'язуються через залучення вихованців до практичної педагогічної діяльності, спрямованої на підвищення рівня їхнього професіоналізму. Але найбільшу увагу Г.В. Істомін приділяв підвищенню рівня компетентності вчителя у практичній діяльності початкової школи. Оскільки впродовж 6 років Г.В. Істомін керував педагогічними курсами вчителів народних шкіл Полтавської губернії, викладаючи педагогіку, здійснював керівництво практичними заняттями курсистів у зразковій школі, працював у різних закладах Полтави, то свої ідеї він втілював у практичній діяльності.

Науковець розглядав фахову готовність до педагогічної діяльності вчителя початкової школи як фундаментальну умову успішного виконання функцій, організації ефективного навчального процесу учнів і результатом професійно-педагогічної підготовки вчителя. Готовність педагога до забезпечення розвитку індивідуальних можли-

востей учнів, здатність до професійного та особистісного саморозвитку – це домінуюча мета його професійної підготовки. Зокрема, у своїй праці «Записка про стан недільної школи при Полтавській духовній семінарії за 1868 р.» обґрунтував концепцію підготовки вчителів початкової школи. Г.В. Істомін ратував за високу кваліфікацію педагогічних кадрів з підсиленням педагогіки та фахових методик. Велику увагу в статті приділено проблемам методики навчання мови та літературного читання. Особливо важливим у підготовці вчителя початкової школи вчений вважав ретельний добір текстів для читання, прищеплення навичок виразного читання з метою розвитку навичок зв'язного мовлення, мислення, уваги, уяви. «Корисним є звертати увагу учнів на виникнення форм рідної мови», – зауважував Істомін Григорій Васильович [5, с. 263].

За Г.В. Істоміним, вчитель повинен володіти талантом педагога: вміти доступно викладати матеріал, знати психологію учня, впливати на емоційно-чуттєву сферу вихованців, вміти триматися. Обстоюючи ідеї розвивального навчання, важливість створення проблемних ситуацій на уроці, науковець зауважував: «Вчитель повинен давати учням можливість самим відшукати прямий зв'язок між окремим випадком та арифметичною дією» [там само, с. 268].

Оскільки вчитель повинен досконало володіти теоретичними знаннями, вміти планувати свою діяльність, враховуючи досягнення різних галузей наукових знань і методичної науки, то така його діяльність над збагаченням знань та підвищенням професійної кваліфікації повинна включати за Г.В. Істоміним: ознайомлення із систематичними виданнями журналів, вивчення досвіду колег, постійна самоосвіта, участь у конференціях.

Педагогічний процес підготовки вчителя повинен ґрунтуватися на педагогічній взаємодії та творчості. Мислитель зауважував: «Викладання повинно суворо відповідати як характеру науки, яка викладається, так і загальному розвитку та індивідуальним здібностям учнів» [там само, с. 266]. Як бачимо, науковець обстоював особистісний та індивідуальний підхід як основні методологічні принципи педагогічної діяльності.

Раціональна організація зразкової школи, в якій майбутні вчителі вправлялись у формуванні загальнопедагогічних вмінь та навичок, на погляд Г.В. Істоміна, повинна складатись з трьох звичайних відділень:

- 1) для демонстрації зразкових уроків та проведення заключних уроків випускників,
- 2) для пробних уроків випускників;
- 3) для перших проб у викладанні з підготовчою групою, де починали навчатися неграмотні діти [там само, с. 270].

Ці ідеї вченого знайшли втілення в його організації початкової школи при Маріїнській жіночій гімназії. Саме завдяки його ініціативі педагогічна практика майбутніх вчительок стала набувати цілісного характеру, педагогічної спрямованості, чіткої структури. Зокрема, випускниці розподілялись у три відділення зразкової школи залежно від рівня підготовки та досвіду проведення уроків [там само, с. 271].

У праці «До питання про необхідність розподілу навчальних занять в однокласних та двоклас-

них початкових училищах» вчений обґрунтував вимоги до вчителя. Думка вітчизняного науковця зводилась до тези, що вчитель повинен багато самостійно працювати з учнями (60% часу витрачати на самостійну роботу). У запропонованому науковцем розкладі занять в однокласних та 2-класних училищах було 8 годин аудиторних на тиждень з арифметики, з яких 10 год. відводилось на самостійну роботу. Отже, важливою вимогою до педагога, за Г.В. Істоміним, повинна бути його здатність до проведення самостійної та індивідуальної роботи з школярами [6, с. 626-627].

У праці «Метод ведення вправ з російської мови в вищих класах середніх навчальних закладів» вчений запропонував власну методичну систему роботи вчителя на уроках словесності.

У системі роботи вчителя-словесника над усним і писемним мовленням учнів твір займає одне з провідних місць, готуючи школярів до активної комунікативної діяльності: «Не можна не сказати про те, що гарне виконання письмових робіт учнями з російської мови залежить великою мірою також від майстерності вчителя, тобто від його умінь застосовувати методику проведення творів, вишукувати прийоми, які сприяють підвищенню ефективності навчання...» [7, с. 27]. Саме тому мислитель особливу увагу звертав на методику написання творів, якою повинен володіти педагог. Навчити школярів компонувати твори — складний процес, який вимагає вироблення здатності висловлювати думки з того чи іншого приводу, вчити бачити, сприймати, відчувати й аналізувати. Г.В. Істомін запропонував методичні рекомендації щодо покращення методики написання учнями твору. У ній виділив такі етапи написання учнями творів:

- підготовча робота, яка повинна проводитися залежно від теми твору (вправи, позакласне читання творів, робота над художнім текстом для зразка);
- словникова робота з відповідями на запитання вчителя;
- робота над складанням плану;
- колективне компонування (добір засобів для створення письмового висловлювання);
- усний переказ;
- самостійна робота над створенням письмового висловлювання [там само, с. 23-29].

Г.В. Істомін вважав, що підготовка до написання твору будь-якого виду повинна проводитися заздалегідь і в різних аспектах. Попередньо вчитель повинен визначити тему твору, разом з учнями аналізувати її, скласти орієнтовний план, потім організувати роботу зі збору матеріалу. При цьому педагог повинен показати, як потрібно використовувати зібраний матеріал за вивченою чи прочитаною літературою, за власними спостереженнями, на матеріалі життєвого досвіду, за картинною тощо.

За Г.В. Істоміним, перші варіанти творів повинні перевірятися вчителем. Робота над помилками сприятиме розвитку в школярів мовного чуття, критичного ставлення до власного тексту і тим самим сприятиме розвитку культури мовлення.

Проведення колективного навчання творів, на думку вченого, виправдане на відповідному етапі роботи, що вимагає ознайомлення дітей з

елементарною технікою побудови тексту. Індивідуальне компонування творів дає більші можливості для реалізації умінь школярів зв'язно висловлювати свої думки усно й письмово в різних мовленнєвих ситуаціях.

Досвід викладацької діяльності дав змогу науковцю виокремити такі умови успішного написання творів учнями:

1. Правильно дібрані теми для творів, які доступні для розуміння, вчасно повідомлені з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, рівня їхнього розвитку.
2. Увага до аналізу теми, співставлення різних точок зору, ідея твору.
3. Формування в учнів умінь складати план твору в класі під керівництвом учителя.
4. Усна робота над створенням текстів (вправи).
4. Самостійність думки учня — запорука успішного висловлювання.
5. Грамотність оформлення.
6. Проведення систематичної роботи над помилками.
7. Якісне написання творів залежить від самостійного читання учнями літератури під керівництвом вчителя.

8. Проведення систематичних занять з метою розвитку зв'язного мовлення школярів (так звані консультації або «пояснювальні бесіди» варто влаштувати в суботу у вільний час від занять) [там само, с. 29].

Г.В. Істомін зауважував: «Отже, вибір літературних творів для читання та розбору учнями під час практичних занять з російської мови обумовлюється метою знать, яка полягає насамперед, в розумовому розвитку та моральних сил учнів, а предметом літературних бесід можуть бути також літературні твори, які не мають ніякого стосунку до уроків словесності» [там само, с. 36].

Вивчення спадщини Г.В. Істоміна дало змогу нам визначити структуру методичної підготовки вчителя, яка включала такі складові:

1. Глибокі знання спеціальних предметів, психолого-педагогічні знання.
2. Здатність доступно пояснювати матеріал.
3. Здатність до органічного поєднання аудиторної та позакласної роботи з учнями.
4. Здатність вчителя формувати потребу в самостійній роботі.
5. Здатність управляти процесом засвоєння знань учнів.

Висновки. Отже, методична підготовка вчителя за Г.В. Істоміним — це його глибокі знання, здатність розвивати пізнавальні потреби учнів, забезпечувати пізнавальні засоби, які необхідні для засвоєння основ наук, управління процесом засвоєння знань учнів та способів діяльності: умінь здійснювати постановку цілей засвоєння матеріалу, стимулювати позитивну мотивацію в процесі засвоєння матеріалу, організувати успішне сприйняття матеріалу, осмислення вивченого, здійснювати контроль за вивченням матеріалу, умінь здійснювати корекцію процесу засвоєння знань, умінь вдало організувати індивідуальну та самостійну роботу з учнями.

За Г.В. Істоміним структура процесу підготовки майбутнього вчителя включала такі компоненти: загальна підготовка; спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична); особистісна

самопідготовка. Головним у професійній підготовці педагога на думку мислителя, вважалась здатність до професійного та особистісного саморозвитку, його готовність до забезпечення розвитку індивідуальних можливостей учнів.

Цінними вважаємо методичні рекомендації Г.В. Истомина щодо покращення методики написання учнями твору на уроках російської мови в початковій школі. У вивченні мови, як і К.Д.Ушинський, викладач вбачав великі можливості розумового розвитку вчителя, учнів, рекомендував розвивати навички самостійності, творчого ставлення до справи, застосування евристичної методики.

Запропонована педагогом концепція підготовки вчителя початкової школи як процес ово-

лодіння особистістю життєвими компетенціями, загальнонауковими, професійними знаннями і вміннями для успішного здійснення професійної діяльності, зокрема ідеї щодо покращення методичної підготовки на уроках мови, є актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства. Актуальними вважаємо також ідеї вченого щодо раціональної організації зразкової школи, чіткої структури педагогічної практики майбутніх вчителів.

Перспективи дослідження Стаття не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми, розкриваючи простір для подальших наукових пошуків, зокрема аналізу спадщини викладачів Полтавської духовної семінарії В.О. Конопатова (1865- ?), І.С. Случевського (1859-1900), П.С. Попова (1858-1908).

Список літератури:

1. Білик Г.М. Полтавський національний педагогічний університет зустрічає золоте сторіччя / Г.М. Білик // Рідний край. – 2014. – № 2. – С. 193-202.
2. Дело управления Киевского учебного округа об учреждении кратковременных педагогических курсов для учителей и учительниц народных училищ. 2.05.1876 г. – ЦДІАК. – Ф. 707, Оп. 225, Од.збер.№21. – Арк. 1-246.
3. Думитрашко В. Григорий Васильевич Истомин (Некролог) / В. Думитрашко // Полтавские епархиальные ведомости. – 1886. – №21. – С. 784-789.
4. Єрмак О.П. Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка: з історії перших десятиліть діяльності / О.П. Єрмак, Г.М. Білик // Рідний край. – 2009. – № 2. – С. 6-23.
5. Истомин Г.В. Записка о состоянии воскресной школы при Полтавской духовной семинарии за 1868 г. / Г.В. Истомин // Полтавские епархиальные ведомости. – 1869. – №10. – С. 254-270.
6. Истомин Г.В. К вопросу о распределении учебных занятий в одноклассных и двухклассных начальных училищах / Г.В. Истомин // Педагогический листок. – 1886. – №5. – С. 620-629.
7. Истомин Г.В. Метод ведения письменных упражнений по русскому языку в высших классах среднеучебных заведений / Г.В. Истомин. – М.: Издательство типографии Мамонтова, 1879. – 48 с.
8. Кравченко П.А. З минулого і сьогодення історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені Короленка В.Г. / П.А. Кравченко // Філософські обрії. – 2014. – № 32. – С. 175-205.
9. Павловский И.Ф. Краткий биографический словарь ученых и писателей Полтавской губернии с половины XVIII века / И.Ф. Павловский. – Полтава: Типо-литография преемников Дохмана, 1912. – 156 с.
10. Петренко І.М. Церковнопарафіальні школи Лівобережної України в системі освітньої політики уряду Російської імперії (1884-1917 рр.). / І.М. Петренко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 161 с.

Тонконог І.В.

Київський національний торгово-економічний університет

ИДЕИ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ Г.В. ИСТОМИНА (1841-1886)

Аннотация

Статья посвящена историко-педагогическому освещению сущности и содержания профессиональной подготовки учителя в наследии отечественного педагога Полтавщины Г.В. Истомина. Представлено структуру процесса подготовки будущего учителя, которая, по В. Истомину, должна включать следующие компоненты: общая подготовка; специально профессиональная (психолого-педагогическая, методическая), личностная самоподготовка. Главным в профессиональной подготовке педагога, по мнению мыслителя, считалась способность к профессиональному и личностному саморазвитию, его готовность к обеспечению развития индивидуальных возможностей учащихся. Автор доказывает, что Г.В. Истомин в изучении языка, как и К.Д. Ушинский, видел большие возможности умственного развития учителя и учеников, рекомендовал развивать навыки самостоятельности, творческого отношения к делу, отстаивал необходимость применения эвристической методики. Актуальными автор считает идеи ученого о рациональной организации образцовой школы, четкой структуры педагогической практики будущих учителей.

Ключевые слова: учитель, профессиональная подготовка, педагогическая деятельность, педагогическая практика.

Tonkonog I.V.

Kyiv National Trade and Economic University

IDEAS OF PEDAGOGICAL PREPARATION OF A TEACHER IN ORIGINAL HERITAGE OF G.V. ISTOMIN (1841-1886)

Summary

The article is dedicated to historical-pedagogical essence and context of professional preparation of a teacher in heritage of native teacher of Poltava region G.V. Istomin. There is a structure of the process of the preparation of a future teacher that according to G.V. Istomin has to include such components as: general preparation; special-professional (psychological-pedagogical, methodical); personal self-preparation. The main in professional preparation of a teacher according to the thinker, is an ability to professional and personal self-preparation, his readiness to provide the development of individual abilities of pupils. The author proves that G.V. Istomin in learning of a language as K.D. Uschinskiy saw great possibilities of intellectual development of a teacher and pupils, he recommended to develop the skills of self, creative attitude to a business, defended the necessity of using heuristic methodology. The author thinks the idea of a scientist as for rational organization of model school, direct structure of pedagogical practice of future teachers to be actual.

Keywords: teacher, professional preparation, pedagogical activity, pedagogical practice.